

עומקא דפרשה

- מהות קידושין ונשואין
- שער הצינן
- קידושי רבקה
- תגובות

- ערש"ק כ"א השון תשע"א
- קידושי רבקה בכסף
- שואל בענין
- זכיה בכסף קידושין

פר' חיי שרה - בענין קידושי כסף

שואל בענין

הרב מנחם כהן

א. בגמ' ריש קידושין. סד"א האשה מתקדשת בעל כרחא. וכתבו הראשונים לבאר מצד סוגית תליה וזבין זביניה זביני לכן סד"א שתתקדש ע"כ. והנתיבות ר"ה י"ח יסד שגם בתליהו וזבין. לא קנה דמי המקח דזה הוי תליהו לקנות שלא אמרין. ושוב הוקשה לרבותינו כיצד נתקדש האשה אחר שלא זכתה בכסף הקידושין. ויש שהשיבו שלענין קידושין סגי גם שיתן האיש לרשותה כסף ומתקדשת בנתינה בעלמא בלא מעשה קנין מצד האשה וצ"ע בזה.

ב. בגמ' ח. סד"א שבתבואה וכלים הואיל ומקרבא הנאתם היא אפשר לקדש אשה גם כשאין בהם שוה פרוטה. והנה יש מהאחרונים שבארו שווה כסף ככסף. מכיון שאפשר להשיג אתו כסף. [ובדברי יחזקאל סידר השיטות] וצ"ע ג' להבנה זו כיצד סד"א שתתקדש האשה כשהפרי לא שוה פרוטה.

ג. הרשב"א ריש מסכת קידושין הביא לשיטת העיטור שא"א לקדש אשה ברקע מדין קידושי כסף דילפינן מגט וידוע לתמוה דהרי אפשר לקדש אשה בשחוק לפני ורקוד לפני וכן במקודשת בדין ערב הגם שאין כלל חפץ שחשוב לכסף קידושין וכיצד יש לומר שקרקע גרע. וי"ל.

ד. בגמ' קידושין יב. קדשה בתמרה חיישינן שמא שוה פרוטה במדי. וכפשוטו שלחפץ הזה יש חשיבות הרבה במקום רחוק כגון מדי. ובשם הגאון מובא לפרש על פי המקרא בישעיה יג' יז. הנני מעיר עליכם את מדי אשר כסף לא יחשבו. ופירש הגר"א שבמדי יש ריבוי כסף וזהו [זהו הרבותא בב"ק קג. הגוזל חבירו ונשבע יוליכו אחריו ולמדי היינו למקום שאין שם חשיבות לכסף] וזהו המכוון הגם שהתמר לא חשוב. במדי יתנו תמורתו פרוטה בלשון הרשב"א לא חשוב שם. ואם השמועה מכוונת יש כאן עיון הרבה בשיעור כסף, שמקום שיש ריבוי [מתכת כסף] יגרום לשינוי ערך כסף הקידושין ודו"ק.

קידושי רבקה ע"י אליעזר בכסף

הרב אברהם וינברג

אליעזר קידש את רבקה ליצחק בבית אביה, ואחר האירוסין הללו הנישואין בכניסתה אל בית יצחק. כדכתיב "ויבאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה" (כד, טז). ויש להוכיח לכאור שהאירוסין הללו, היו בקידושי כסף ולא בשטר קידושין. ותחילה נברר שהיה כאן מעשה קידושין, ממה שאמרו חז"ל, שכאשר קידש אותה אליעזר היה שם ברכת אירוסין, שהרי אליעזר יצא מלכתחילה כדי לקדש את האשה בביתה, כמ"ש בדעת זקנים לבעלי התוספות ובפירוש החזקוני על הפסוק: "ויקח העבד עשרה גמלים. לקח עשרה אנשים מילדי אברהם ורכבים על עשרה גמלים, לברך ברכת אירוסין". מכאן אמרו חז"ל: "מניין לברכת חתנים מן התורה, שנאמר: ויברכו את רבקה ויאמר לה, אחותינו את היי לאלפי רבבה וירש זרעך את שער שנאיו" (מסכת כלה פ"א). והובא בתוס' כתובות דף ז': "ד"ה שנאמר) שכתבו "ובמסכת כלה דמיייתי קרא ד'ויברכו את רבקה'. איכא למימר דהתם ברכת אירוסין והכא ברכת נישואין. ויש ללמוד משם, שיש לברך ברכת אירוסין לאשה המתקדשת על ידי שליח שהרי אליעזר שליח היה". וכן אי' בפרקי דרבי אליעזר (טז), "אכלו ושתו משתה רבקה, וכחזן שהוא עומד ומברך לכלה בתוך חופתה, כן עמדו וברכו את רבקה אחותם ליצחק, שני ויברכו את רבקה אחותם ויאמרו לה וכו'" (ועי"ש ברד"ל סימן ל"ב ובהוספות אות ו'). מכאן נפ' בשו"ע אהע"ז ל"ד ס"א, "כל המקדש אשה, בין ע"י עצמו בין ע"י שליח, מברך, (הוא או השליח), (טור) וי"א דאחר מברך, (סמ"ג והגהות מיימוני) וכן נוהגין". ובבהגר"א כתב שברכת רבקה אם היתה על ידי אליעזר או אחרים היא המקור למחלוקת מי מברך. יש לציין שמדברי התוס' שאליעזר היה שליחו של יצחק למרות שלא היה בן חורין, מוכיח רבי יצחק אלחנן בבאר יצחק (או"ח ג), שגם עבדים וגויים יכולים לעשות ולמנות שליח שהוא כמותם. [ומדוייק כדבריו ברמב"ם אישות פ"ג הלכה יז שעבדים אמעטו רק בגלל שאינם בתורת גיו"ק ולא כשאר הפסולים].

זכיית האשה בכסף הקידושין

הרב אלקנה גלעזר

האחרונים דנו אי בקנין כסף בעינין שיזכה המקנה בכסף, ורק עי"ז חל הקנין, או דסגי בעצם נתינת הכסף למקנה ועי"ז נקנה המקח לקונה (עי' מקנה קידושין כב: ד"ה אמר שמואל ופרי יצחק ח"ב ס"ה, ל"ד), והנה ביבמות יט: סבר רבי דמאמר ביבמה מהני בעל כרחא, דומיא דביאה שקונה ביבמה בעל כרחא. ורבנן פליגי, דמילי דקידושין אית לן למילף, ובקידושין לא מהני בע"כ. ואי נימא דבקידושין בעינן שתזכה האשה מעיקרא בכסף, א"כ אמאי מהני לרבי מאמר בעל כרחא, דהרי מאמר יסודו כקידושי כסף, וכיון שאינה חפצה במאמר לא זכתה בכסף, ואין כאן מעשה קנין כלל. ולזה לא יהני טעמא דילפינן מביאה דיבמה. ולכאור חזינן מהכא דא"צ זכיה בכסף, וסגי במה שהכסף ניתן לרשות האשה.

ולפי"ז עולה דבקידושין לא בעינן כסף החוזר, דעינין כסף החוזר שייך רק אחר שיזכה המקנה בכסף, וכיון דקידושין ילפינן משדה עפרון, מוכל לכאור דבכל קנין כסף א"צ זכיית המקנה בכסף מעיקרא, וגם מוכח דא"צ כסף החוזר. והאפיקי ים (ח"א ס"כ ט"ז) כתב בשם בעל האחיעזר, דדוקא במקח בעינן כסף החוזר, אבל בקידושי אשה לא בעינן, כיון דבמקח בעינן כסף שיווי, אבל באשה אין הכסף בתורת שיווי אלא בתורת קנין. ולכאור זה תימה דהא ילפינן קידושי כסף קיחה קיחה משדה עפרון. אמנם י"ל דאף דילפינן זמ"ז בג"ש מ"מ הענין מוכיח שאינם שוים ממש, דהא בעפרון הכסף היה דמי השבה, אבל באשה שאין לה דמים, על כרחך ענין הכסף הוא בנתינת כסף גרידא. ומהאי טעמא גופא י"ל דחלוקים נמי לענין הנ"ל אי בעינן זכיה בכסף. (ובזה ג"כ יש לבאר הא די"א דבקידושי כסף יש חסרון בטלי קידושייך מע"ג קרקע, די"ל דהיינו דוקא משום שאינו בתורת קנין כסף שמצינו בשאר מקומות, אלא הוא קנין מחודש בקידושי אשה, ולכך יש לו דינים בפנ"ע).

והנה הקידושין הללו היו ע"י כסף ולא בשטר. שהרי שטר קידושין צריך להיות נכתב לשמה. והרי יצחק לא ידע מי תהיה האשה שיקדש לו שליחו וממילא לא יכול היה יצחק לכתוב שטר קידושין לשמה. וגם אליעזר השליח בעצמו אינו יכול לכתוב השטר לשמה, שהרי חלות הלשמה באה מכח הבעל ואם הבעל לא מתכווין גם שלוחו אינו יכול (עי' בפלוג' הרמב"ם והרמב"ן בהל' אישות פ"ג הי"ח). לענין שטר קבלה מי כותבו לרמב"ן רק הבעל ולרמב"ם גם השליח. אבל כאן כשהמשלח לא היה יכול לדעת מי האשה שיקדשה לו, יש לומר שגם הרמב"ם מודה שרק הבעל יכול לכתבו. וע"כ שאליעזר יכול היה לבדדשה רק בקידושי כסף.

לפי"ז נקבל עומק חדש, בקדושי רש"י בפס' ויקח העבד וכו' וכל טוב אדוניו בידו. ופירש"י, "שטר מתנה כתב ליצחק על כל אשר לו, כדי שיקפצו לשלוח לו בתם". ובפשטות הכוונה שיראו שיצחק הוא עשיר. אבל למש"נ יתכן לומר שהוא מצד חלות הקידושין. כי אברהם חשש שהם יעכבו ויאמרו שאליעזר לא יכול יהיה לקדשה בכספו של אברהם בעבור יצחק בנו, שהרי הוא עבדו של אברהם, ומה שקנה אברהם האדון קנה אליעזר עבדו. לכן הקנה אברהם את כל אשר לו בשטר מתנה, ובכלל מתנה זו נתן גם את אליעזר ליצחק לעבד. ומעתה, כשאליעזר נותן להם כסף ומתנות לשם קידושין, הרי שידו כיד אדוני יצחק, המקדש. אבל אילו היה נשאר עבדו של אברהם, הרי שיאמרו שאין ממש בקידושיו, וגם אם באמת היה נותן לו כסף על מנת שאין לרבו רשות בו, אבל משפחתה של האשה, לא היו יודעים שכן עשו ולא יתרוצו לתת אותה ליצחק. אכן את ההקנאה הזו של אליעזר ליצחק כבר הוכיחו האחרונים ממקרא מפורש. ממה שענה אליעזר לרבקה, כאשר שלחה אותו על זהותו של האיש הבא לקראתם: "ויאמר העבד הוא אדוני" (כד, טה), מכאן, שאברהם הקנה גם את אליעזר ליצחק ולכן באמת כבר היה אדוני. (ועי' במגלה עמוקות פר' חיי שרה שהק' סתירה בין הפסוק 'עבד אברהם אנוכי' לנאמר 'ויאמר העבד הוא אדוני' ומיושב בספר ישמח משה וראה דברי סופרים לר"צ הכהן ל"ו).

(כד,כב) ויקח האיש נזם זהב... ושני צמידים...

התוס' בכתובות ז: (ד"ה שנאמר) הביאו ממס' כלה (פ"א) מנין לברכת חתנים מן התורה, שנאמר ויברכו את רבקה. הרי שרבקה התקדשה ע"י אליעזר, [ועי' תוס' השלם (כד,ז) ששחררו קודם. וכבר האריכו איך מהני שליחות העבד, עי' פנ"י שם ופנים יפות ומהר"ל ד' כאן ותורת חסד ח"א סי' מה, ובהוספות הרד"ל בפד"א פט"ז, ובאר יצחק גא. ועי' ב"ש אה"ע לה, ג' דעבד כשר להולכה בקידושין. ואכ"מ]. וכ"כ המהרש"א בברכות (סא: ד"ה אפילו בי רב) דמ"ש "ותלכנה אחרי האיש", משום דכבר נאסרה באיסור אשת איש. ועי"כ שקידש אותה בנתינת הנזם והצמידים, או בכלי כסף וזהב שנתן אח"כ בבית אביה.

ומצאנו דנח' בזה הראשונים, אם הקידושין היו ע"י הנזם והצמידים או אח"כ במ"ש ויוצא העבד וגוי'. דעת רבינו יונה דכאן שהוא דבר מועט נתן לה לשם קידושין, והכלי כסף וזהב למוהר ומתן. ודעת החזקוני דהנזם והצמידים לשם מתנה ושדוכים, והקידושין נעשו אח"כ, וכן איתא במדרש לק"ט בפס' שם, עי' לק'. [ועי' באמרי שפר (לק) שנסתפק בב' הצדדים].

ומה דק' היאך יכולה לקבל ולהתקדש והרי קטנה היתה ואביה מקבל קידושיה. תי' עפ"י החת"ס בתשו"ס (יו"ד ש"י"ז) שבבני נח לא נאמר שיעור גדלות, אלא כל ששכלו שלם כראוי הוא גדול לכל דיניו. וכיון שראה אליעזר שדעת רבקה שלמה כראוי, הרי היא גדולה ומתקדשת ע"י עצמה. וההפלאה (ז: תי' שבדורות הראשונים הגדלות היתה קודם כמבואר בסנהדרין (ט:)).

אך דעת בעה"ת במושב זקנים ובפענח רזא, דרבקה לא נתקדשה כלל לפני שבאה אצל יצחק, כיון שאסור לאדם לקדש את האשה עד שיראנה. [ועי' ס' חסידים (שפט) דבלא אפשר שרי, כגון הכא שנאסר על יצחק לצאת מאר"י]. וכ"כ היד דוד עה"ת (שלל דוד) דכ"ה למסק' תוס' הג"ל דהגמ' בכתובות (דמייתי מבוטז ולא מרבקה) פליגא על מס' כלה, ואליעזר לא קידש את רבקה.

והנה בפשטות הנזם והצמידים היו של אברהם, אע"פ שיצחק המקדש, ועי"כ דמקודשת מדין עבד כנעני (עי' קידושין ז:). [ועי' בזה לק' בבואר מ"ש ביצחק ויקח את רבקה].

(כד,ג) ויוצא העבד כלי כסף וכלי זהב

כלים אלו פי' הרשב"ם דהם תכשיטי נשים של כסף וזהב, (עפ"י במדבר לא, ג' ושמות ג, כב).

ואי' במדרש לקח טוב - אלו נתן להם לשם קידושין, כי הראשונים לשם מתנה היו. ולעיל שם במדרש בפס' "ואשים הנזם על אפה והצמידים על ידיה" פירשו "במתנה נתתם ולא לשם קידושין".

וכ"כ החזקוני - הללו לשם קידושין נתנן, והראשונים לשם מתנה ושדוכים. דמסבלי והדר מקדשי (קידושין ג:).

וכ"כ המלבי"ם לפרש הטעם שרק לרבקה נתן מתנות ולא לאחיה ואמה [רק מגדנות], כיון שהמתנות היו לקידושין. וכן נקט ההפלאה (ז: עי"ש).

אך רבינו יונה (בדרשות) כ' איפכא - אלו היו למוהר ולמתן. והנזמים והצמידים אשר נתן תחלה, והיה משקלם דבר מועט, היו במקום הקדושין, אשר דינם להיות בדבר מועט, כי כן יאות בשביל העניים אשר אין להם הון רב במה יקדשו נשותיהן.

ולפי השי' דהקידושין היו עתה, ביאר ברנת יצחק (ב) מה דבתחילה אמרו (פס' נא) "הנה רבקה לפניך קח ולך", ואח"כ חזרו ואמרו (פס' נה) "תשב הנערה אתנו...אחר תלך". דהאמירה הראשונה היא לפני הקידושין, וחשבו ששייך רק ביאה כאישות דב"נ [דכסף ושטר אין להם]. וליתא בשליחות ולכן "קח ולך ותהי אשה לבן אדוניך". אבל אחרי שקידשה בכסף כאישות ישראל, אמרו שתמתין כדין ארוסה שנותנין לה י"ב חודש (עי' כתובות נז דילפי' לה המכא).

(כד,נט) ויברכו את רבקה

אי' במס' כלה (פ"א), מנין לברכת חתנים מן התורה, שנאמר ויברכו את רבקה. ועי' תוס' בכתובות ז: שהיא ברכת אירוסין [מקדש עמו ישראל ע"י חופה וקידושין], וכי' דיש ללמוד מזה שמברכים ברכת אירוסין לאשה המתקדשת ע"י שליח. ומסק' שם דהך דרשא אסמכתא ואינו מן התורה, כיון דפשטיה דקרא לא מיירי בברכת אירוסין. [ועי' חזקוני (בפס' י) דעל עשרת המלמים לקח י' אנשים כדי לברך ברכת אירוסין ונישואין].

וצ"ב שהרי ברכה זו היתה בשעה ששלחו אותה דכתיב בתחילה וישלחו את רבקה, ואילו הקידושין היו קודם בנתינת הזהב והצמידים, או בנתינת כלי הכסף והזהב, כמשנ"ל, והיאך ברכו עתה ברכה על הקידושין. [ומה שברכו אחרי הקידושין ל"ק, ד"ל לשי' הראשונים שאין בזה עובר לעשייתן ומברכים אחרי הקידושין שמא האשה לא תתרצה לקבל, ונמצאת ברכה לבטלה, עי' טור אהע"ז סי' לד].

וביאר ההפלאה (שם) דבשעת קידושין התנה אליעזר על מנת שתלכי עמי, נמצא שהקידושין נגמרו בשעה שיצאה עמו, ולכן ברכו אז, עי"ש.

(כד,ז) ויביאה יצחק האהלה... ויקח את רבקה

נחלקו הראשונים בפי' הכתוב "ויקח את רבקה", אם הוא קידושין או נישואין. [מלבד דעת המושב זקנים (לעיל) דודאי עתה הוו הקידושין, משום עד שיראנה]. שהרד"ק פי' ויקח את רבקה, לקחה בנישואין כדרך בני"א בחופה ובמשתה.

אך הר"י בן מהר"ם חלאווה (אמרי שפר) כתב, קיחה זו לשון קידושי כסף כדכתיב כי יקח איש אשה, וגמרינן קיחה קיחה משדה עפרון... ואע"פ שאליעזר שלוחו קדשה כשנתן לה נזם זהב ושני צמידים על ידיה, או מדכתיב ויוצא העבד כלי כסף וכו', כי הדעת נותנת שלא יצאה מבית אחיה ואמה בלתי קידושין. עדיין רצה יצחק לקדשה שנית ע"י עצמו. ואולי כשקדשה יצחק בברכת אירוסין לא הזכירו ה' לא בפתיחת הברכה ולא בחתימה, כדי שלא להוציא ריש"י לבטלה... וזו שאינה צריכה היא מאחר שכבר נתקדשה ע"י שליח ואותן הקידושין היו קדושין גמורין, וכן ראוי לנהוג. [ועי' בס' האורה (ח"ב יד) שכ' ואם בא לארוס ולכנוס בבת אחת, אפילו קידש ע"י שליח יחזור ויקדש, ועל מעשה עצמו יאמר ברכת אירוסין].

וכ"מ בפי' רבינו אפרים שכ' "ויקח את רבקה", עשה בה ליקוחין. "את רבקה" גימ' על ידי חופה וקידושין. וכ"כ בצרור המור - ויביאה, אולי רמז שהביאה האהלה לעשות לה חופה. ויקח את רבקה, בקיחת כסף שהיא קידושין. ותהי לו לאשה, בכתובה.

ועי' העמק דבר שביאר הטעם שקדשה שנית דבאמת קידושי העבד בתורת שליחות לא מהני בד"ת, כדאי' בגיטין (ג:), ולא הועיל אלא לענין שתהא מיועדת ליצחק, וכדאי' בסנהדרין (נז). דב"נ שייחד שפחה לעבדו ובא עליה נהרג, משום דנקראת רבינתא דפלניא, ובזה נעשה שליח, אבל אינן קידושין וא"צ גט אלא בפרישה ממנה סגי. על כן קידשה שנית. [ויש בזה נפק"מ לדינא כמ"ש במשיב דבר סי' לד, עי"ש].

ולשי' אלו ש"ויקח" הוא קידושין י"ל בב' דרכים ברישא דקרא "ויביאה האהלה", הא' דהיא חופה, שקדמה לקידושין. ובשו"ת דברי יציב (אה"ע פג, ג), ביאר לפי"ז נוסח הברכה "מקדש עמו ישראל ע"י חופה וקידושין" שמקדמים החופה לקידושין לרמז שבנישואין הראשונים שבתורה היה כך, שהחופה קדמה לקידושין. [עי' באבודרהם דהוא משום שחופה איכא גם בב"נ (ייחוד) וקידושין מעולה יותר שהם רק לישראל. ובגה"ש כתובות (ז) כ' להיפך דחופה מיוחדת לישראל, משא"כ קידושין דעכ"פ יש להם קידושי ביאה. אך עי' רש"י יבמות סח: (ד"ה עבד) דאין להם קידושין כלל] ועי' שאילתות פ"י חיי שרה (טז) דגר' קידושין וחופה.

והב' דהוא ההכנה לקידושין, שהביא את רבקה לאהל שרה כדי לבדוקה, ואח"כ קידשה. ובס' עיוני רש"י (כד,ז) פי' את סדר הפס' ומשמעות ויקח כקידושין, אף לשי' דהקידושין היו ע"י אליעזר דע"כ היה מדין עבד כנעני שהרי התכשיטים היו של אברהם (כנ"ל), ומשו"כ מהני אף שיצחק לא עשאו שליח. אכן צריך גילוי דעת דנתיחא ליה, ולכן הביאה יצחק האהלה שרה אמו, ובזה שראה שהיא דוגמת שרה אמו שחזר הנר דלוק וכו', הוה ניח"ל. ולכך כתיב דמקודם הביאה האהלה, ואח"כ "ויקח את רבקה" דרק ע"י שראה שראויה לו, חלו הקידושין.

השמטה מגלוין שבוע שעבר

קרני אילו של יצחק

הרב ישראל לאופר

איתא בפרקי דר"א פרק ל"א שמקרני אילו של יצחק נעשו שופרות, בקרן שמאל תקעו בהר סיני, ובקרן ימין הגדולה יתקעו לעתיד לבוא, וזהו מה שמתפללים תקע בשופר גדול וכו' עי"ש. והקשה הרמב"ן (שמות י"ט, י"ג) דהלא אילו של יצחק עולה היה, ותנן בזבחים פ"ה: דהקרנים והטלפים הכל נשרף בעולות, א"כ מדוע לא הקריבם ע"ג המזבח? וכתב הרמב"ן דאולי גיבל הקב"ה עפר קרנו והחזירו למה שהיה. עוד תי' דהאגדה הזו יש לה סוד וזה הקול הוא פחד יצחק וכו' עי"ש.

ויתכן ד"ל עוד עפ"מש"כ במשנה שם גבי קרבן עולה דהקרנים והטלפים בזמן שהם מחוברים עליו שנאמר והקטירי הכהן את הכל המזבחה, אך אם פירשו לא יעלו שנאמר ועשית עולותיך הבשר והדם עי"ש וא"כ אפשר שקרני האיל פירשו קודם שאברהם הקריבו [ואולי עי"ש שהאיל נאחז בסבך בקרנו משו"ה גם נתלשו ממנו] שו"מ שכ"כ האור החיים (ויקרא א', ט).

המשך תגובות

שביקש אברהם לעקוד יצחק בנו א"ל בחור אני וחוששני שמא יזדעזע גופי מפחדה של סכין וכו' ע"כ, הרי דהיה מפחד מהסכין, ויעוין במכות כב ע"ב דע"י המכות שייך להתקלקל ברעני, וא"כ אף הכא היה צריך לחשוש לכך וצ"ע. ועל עצם השאלה יל"פ דאברהם אע"ה לא נצטוו לשחוט בנו אלא להעלתו ע"ג המזבח [כפרש"י] וביאר הגר"ח זצ"ל דאחר שהעלהו חל עליו שם עולה להצריכו ד' עבודות דהיינו שחיטה וכו', וא"כ היה מוכרח להעלתו ע"ג המזבח ואח"כ לשחטו משום שקודם שהעלהו לא היה עליו שם קרבן. אולם אפשר להק' באופ"א שאחר שהעלהו שיוירדו מע"ג המזבח כדין עולה שעלתה חיה ע"ג המזבח תרד (זבחים פד.) וצ"ע.

ש.ה.

זמן הקדשת יצחק

במה שכתבנו בביאור דברי רש"י בתולדות (כו,ב) שיצחק לא יצא לחו"ל בימי הרעב, מפני שאין חו"ל כדאי לו, ולא מפני דיני הקדש, דאלת"ה איזה איסור יש להקדש לצאת לחו"ל.

הן אמת שאין איסור להקדש לצאת, אבל מ"מ לאחר השחיטה יש איסור "יוצא", ומצד דין זה לא יצא, וכדאי בבר"ר (פס"ד, ג) א"ר הושיעיה את עולה תמימה, מה עולה אם יצאת חוץ לקלעים היא נפסלת, אף את אם יצאת חוץ לארץ נפסלת. וברא"ם יש תוספת "מפני שכל הארץ חשובה אצלו כמו העזרה, וח"ל חשובה אצלו כחוץ מן העזרה". ובפי באר בשדה כ' בזה"ל "אין להקשות דאין העולה נפסלת ביוצא בעודה חיה, והכא יצחק אע"ג שנתקדש לעולה, מ"מ חי היה ואינו נפסל ביוצא, ד"ל דכבר אמרו רז"ל דבשעת העקדה פרוחה נשמתו, ואע"פ שחזר לחיות מ"מ יש לו דין בשר עולה לאחר שחיטה ונפסל ביוצא".

מיהו העירוני בזה דלכאוי כבר נגמר מצוותה ותו ליכא משום יוצא, ואי נימא דלא נגמר מצותה, א"כ יהיה נמי איסור מעילה כל ימי חייו, וצ"ע. ועי' בס' מאורי המועדים עמ' קכז.

ובמש"כ שם עפ"י הסליחות לצום גדליה, שאברהם הקדישו ליצחק מיד. העירוני בטעמא דמילתא, דאע"פ דלעולם הכשרים עושים כהלל ואינם מקדישים עד פתח העזרה, וכדאי בנדרים (ט); שאני הכא דרצה לזרוזי נפשיה, בכדי שיוכל לעמוד בגודל הנסיון. וכמ"ש הר"ן על הגמ' שם (ת.) דשרי ליה לאיניש לזרוזי נפשיה, וז"ל "מנין שדבר הגון הוא להשבע לקיים את המצוה, ואפילו כשרים שנמנעים משבועה, נשבעין הם בכך". ולכן אברהם רץ להקדישו.

ש. רוברג

תגובות לגליון עקידת יצחק (ק"ד)

קרבן הבא בטומאה

בענין מאמרו של הרב יצחק לוי שליט"א דהקרבן של יצחק היה קרבן טמא מטומאת מת וגם המקריב (אברהם) נטמא מהסכין, אפשר לתרץ בפשיטות דאחר שנטמאו אברהם ויצחק היו רוב ציבור טמאים, וקרבן ציבור קרב ברוב ציבור טמאים. ומסתבר דדינו היה כקרבן ציבור שהרי רק הם היו הציבור שקיים. (הישראל היחידי שנשאר היה שרה אמנו ואליעזר היה עבד). עוד יל"ע שאפילו שקיימו כל התורה כולה, לא מצינו שעשו פרה אדומה, וא"כ לא נטהרו האבות ואפ"ה הקריבו קרבנות, ואמנם כפיה"נ דין במה וצ"ע.

עו"ל דע"י בחולין דף ב' ע"ב איך משכחת ליה שהמקריב לא נטמא כגון בדבוק קרומית של קנה ושחט בה, ומיירי כגון דתיקנה ועשאה כעין כלי אהוי שפיר בכלל "ויקח את המאכלת" (עיי"ש בתוס' ג ע"א ד"ה כגון).

עו"ל (לת' שתי הקוש') דבחולין לג ע"א איתא דגוי דבשחיטה תליא מילתא. אם עדיין מפרסת הוי אבר מן החי, וה"ה דלא נטמא (עי' תוס' דף ב' ע"ב ד"ה ובמוקדשין שמפרסת אינה מטמאה טומאת נבילה), וא"ש דהשחיטה נגמרו. ברוב סימנים ועדיין לא היה מטמא עד שהפסיק לפרס.

יחיאל מיכאל רוטשילד

תפילת אברהם ויצחק

בענין מה שעמדו בתפילת מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה וליצחק בנו כשנעקד ע"ג המזבח. והובא בזה מהילקוט שמשמע שהתפללו שיוזמן קרבן תמורת יצחק ולא יצטרכו לעקידת יצחק.

הנה הגר"ש צ' שפירא זצ"ל בס' משיב נפש (הל' תשובה פ"ג ה"ד) ציין עוד לפייט בהוש"ר "למען רך ויחיד... זעק איה השה לעולה", משמע שהתפלל על זה, [וכן ציין לסליחה צ"ב שציין הרה"ג ר' יוסף רוזנהן במאמרו].

ויש לציין שבשל"ה הק' (שצויין שם) בר"פ וירא הביא מהילקוט ונקט שעל תפילה זו אומרים מי שענה לאברהם, ותמה שם טובא בתפילתם, ומה היה המכוון במה שביקשו קרבן, וביאר בג' דרכים, עיי"ש.

בז"י

שחיטה על המזבח

במש"כ הרב ישראל לאופר שליט"א לת' אמאי לא עשה אברהם כדרך שעושים בכל העולות לשחוט בצפון העזרה ע"ג הרצפה, ורצה לשחוט ע"ג המזבח, דבב"א בן דעת ליכא חשש הרבצת גללים, צ"ב דבמדדש רבה (וירא נ"ו ח') איתא ד"א ארי"י בשעה

לקביעת חברותא 9141217
24 שעות ביממה

דרושים לחברותות

נושא	מקום	שעה	טלפון
הלכה	זכרון משה		9761948
מוסר			052-7378720
שו"ע	קמ"ח	סוף שבוע	057-3168570
קידושין	ברכפלד	1:00 - 9:00	9790004
מסכת ב"ק	מודיעין	יום ששי	052-6828098
גמ' נשים/ניזקין - ללמוד וללמד			9298517
זבחים	ק"ס		8010009
קידושין, דף לשבוע, מדף י"ד	כולל בית שלום	12:00 - 10:00	9740276
דף היומי רש"י/נביא/הכנת שיעור			054-8410211
דף היומי	בית אבא	חלקי / גמיש	057-3101491
מס' שבת והלכה	זכרון משה	7:00 - 4:00	052-7614221
גמ' חולין - עמוד ליום	זכרון משה		9340105
מס' שבת והלכה	בית תפילה		9741651
מס' שבת והלכה	זכרון משה		052-7684038
או מס' שבת (עדיף שבת), או נדרים בכלל	ביכ"נ ר' עקיבא	7:00 - 3:45	9798053
הלכה	זכרון משה		9761948
גמ' נשים/ניזקין - ללמוד וללמד			9298517
	היכל יצחק	5:00 - 4:00	6374394
בבא מציעא	גרין פרק	10:30 - 9:00	054-846269
גמ' עיון קל	קומפלקס שדה חמד	11:30 - 10:00 גמיש	054-8447251
הלכה סת"ם/נדה/שבת	מרכז אוה"ח		8010009
מס' שבת והלכה	גמיש	11:00 - 9:00	050-2553310
דף היומי	היכל יצחק או הלל ושמאי	8:00 - 7:30 גמיש	052-7664200

גליון זה מוקדש ע"י ידידנו הרב בנימין פלס שליט"א לכבוד שמחת אירוסים ביתו בשעטו"מ עב"ג הבחור החשוב ישראל אוסטרן נ"י מבחירי ישיבת פוניבז' יה"ר שיעלה הזיווג יפה ויזכה לרוב נחת מכל יוצ"ח

נושאי הגליונות הבאים

תולדות - ברכת הריה
ויצא - תפילת ערבית
וישלה - הריגת אנשי שכם
וישב - הלבנת פנים

ד"ת מתאימים [עד 700 מילים] אפשר להניח בצירוף שם מלא וטל', בתנבות "עומקא דפרשה" שבפתח אוצה"ס "בית יוסף" רח' שד"ח, ובכרכפלד ליד ביה"כנ' בני הישיבות" שד' יהוקאל. או לשלוח בדוא"ל gal200@neto.bezeqint.net חומר יתקבל בכל שבוע עד יום שלישי בערב [ד"ת בכת"י עד יום א']. אין המערכת אחראית להחזיר כתבים או דיסקים. תגובות יתקבלו בציון שם מלא בלבד, [בפרסום ותגובה אפשר להשתמש בר"ת]

גליון עומקא דפרשה י"ל בס"ד מדי שבת בשבתו,

במודיעין עילית וברמת שלמה.

[הנושא אחיד, והכותבים מבני המקום].

ניתן להשיג עלונים קודמים ומקבילים בטל' 054-8447267

אפשרויות ליסוד העלון במקומות נוספים, יתקבלו בשמחה.

למען עתיד ילדיך
תכנית "שמח תשמח"
לפרטים: 050-4150605

לקבלת הגליון בדוא"ל יש לשלוח בקשה לכתובת:
gal200@neto.bezeqint.net

עשה תרומתך קבע
תורמים לעניי העיר ורואים ישועות

